

Kapitel 8

Utbildningar för vuxna

I följande kapitel kommer utbildningsformer där vuxna kan studera att presenteras mer ingående. De är indelade efter den internationella klassificeringen; formellt och icke-formellt lärande. De lärandeaktiviteter som tas upp i boken är det utbildningsutbud vars huvudsakliga målgrupp är vuxna som vill fortsätta lära.

Utbildningsutbudet är av varierande art, inriktning och storlek. Många utbildningsformer är inte enbart renodlad vuxenutbildning utan även avsedd för andra som vill lära, t. ex. unga i kommunal vuxenutbildning.

Internationellt sett har Sverige ett mycket brett och varierande utbud av vuxenutbildning. Vi har möjlighet att studera på många olika sätt, inom många olika utbildningsformer och hos många olika utbildningsanordnare. Nedan följer en kort redogörelse för respektive utbildningsform med avseende på antal deltagare, andel kvinnor/män samt antal lärare.

Formell utbildning

Kommunal vuxenutbildning

Organisation/bakgrund

Kommunal vuxenutbildning består av grundläggande vuxenutbildning, gymnasial vuxenutbildning samt påbyggnadsutbildning.

Grundläggande vuxenutbildning är den utbildning som kommunerna är skyldiga att erbjuda alla vuxna som saknar de kunskaper och färdigheter som behövs för att kunna delta i samhälls och arbetsliv. Gymnasial vuxenutbildning ska, i mån av plats, ge vuxna kunskaper som motsvarar de som ungdomar får i gymnasieskolan. Påbyggnadsutbildning ska ge vuxna sådan utbildning som leder till en ny nivå i deras yrke eller till ett nytt yrke.

Kommunerna är enligt skollagen skyldiga att anordna kommunal utbildning i den utsträckning som behövs. Utbildningen anordnas i form av kurser och kunskapsmålen är desamma som för ungdomsutbildningen. Kommuner och landsting är huvudmän men får anlita andra utbildningsanordnare för genomförandet av utbildningen.

I statistiken över kommunal vuxenutbildning används två begrepp med olika betydelse, deltagare och kursdeltagare. En deltagare är en fysisk person som läser en eller flera kurser i kommunal vuxenutbildning. På varje kurs som deltagaren deltar räknas hon/han som en kursdeltagare.

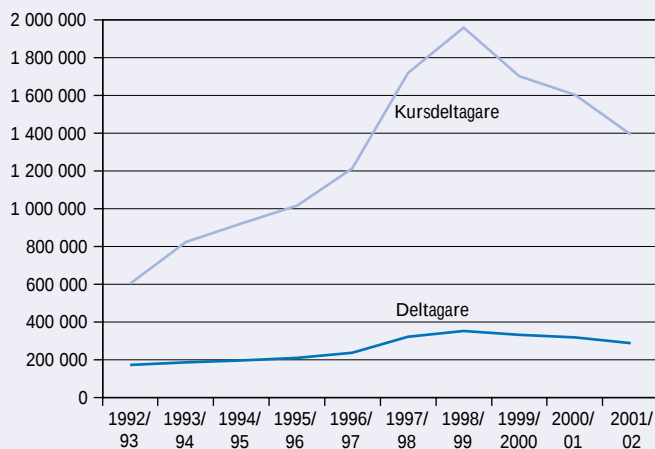
Antal deltagare

Antalet deltagare i kommunal vuxenutbildning ökade kraftigt under 90-talet tack vare regeringens särskilda satsning på gymnasial vuxenutbildning för arbetslösa. Satsningen på grundläggande och gymnasial utbildning samt kunskapslyftet innebar att antalet deltagare i åldern 20 år och uppåt ökade med hela 40 procent, från 234 600 läsåret 1996/97 till 327 800 läsåret 1998/99. Efter läsåret 1999/00 har antalet deltagare stadigt minskat på grund av avvecklandet av Kunskapslyftet. Lsåret 2001/02 uppgick antalet deltagare till knappt 274 600 vilket var en minskning med drygt 28 600 jämfört med föregående år.

Under läsåret 2001/02 läste 15 procent av deltagarna i kommunal vuxenutbildning någon form av grundläggande utbildning. Merparten, 83 procent, läste gymnasial vuxenutbildning och endast två procent läste någon påbyggnadsutbildning.

Antal deltagare i kommunal vuxenutbildning 1994/95–2001/02

Ålder 20 år och äldre

Källa: Skolverkets rapport 226

Kvinnor och män

Läsåret 2001/02 var majoriteten, 65 procent av deltagarna kvinnor. Högst andel kvinnor återfinns inom den gymnasiala vuxenutbildningen och lägst andel inom påbyggnadsutbildningen.

Lärare

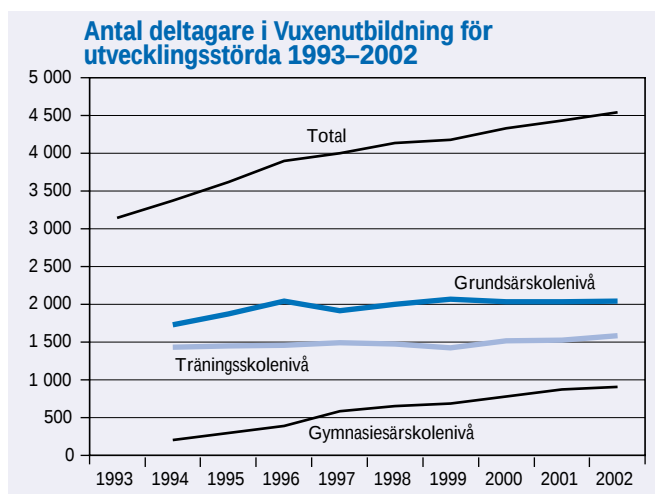
Under läsåret 2001/02 uppgick antalet lärare i kommunal vuxenutbildning till drygt 10 500. Den genomsnittliga tjänstgöringsgraden var 65 procent vilket medförde att antalet helårstjänster uppgick till knappt 6 800. Andelen lärare (heltidstjänster) som hade pedagogisk utbildning uppgick till 75 procent.

Vuxenutbildning för utvecklingsstörda

Organisation/bakgrund

Vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox) har som syfte att ge kunskaper och färdigheter motsvarande de som ges i den obligatoriska särskolan. Utbildningsformen vänder sig till vuxna utvecklingsstörda som vill komplettera sin utbildning. Utbildningen har egna kurs- och timplaner och bedrivs i form av fristående kurser. Deltagarna väljer själva om de vill studera en eller flera kurser. Olika deltagare behöver olika mycket tid för att nå ett utbildningsmål men deltagarna har alltid rätt att fullfölja kursen såvida de bedömts ha förmåga att nå ett bestämt utbildningsmål.

Särvox bedrivs på tre nivåer; grundsärskolenivå, träningsskolenivå och gymnasiesärskolenivå. Huvudmannaskapet ligger fr. o. m. läsåret 1996/97 helt på kommunerna.

Källa: Skolverkets rapport 233

Antal deltagare

Antalet deltagare i sÄrvux har stadigt ökat under de senaste tio åren, från 3 150 hösten 1993 till 4 540 hösten 2002. Störst andel deltagare, 45 procent, gick på grundskolenivå. 35 procent gick på utbildningsnivå och 20 procent på gymnasieskolenivå. Den sistnämnda är även den som procentuellt sett ökat mest i omfattning under åren.

Kvinnor och män

Mer än hälften, 52 procent, av alla deltagare i sÄrvux hösten 2002 var män. Andelen män var högst inom utbildningsnivå, 53 procent, och lägst inom gymnasieskolenivå 50 procent.

Lärare

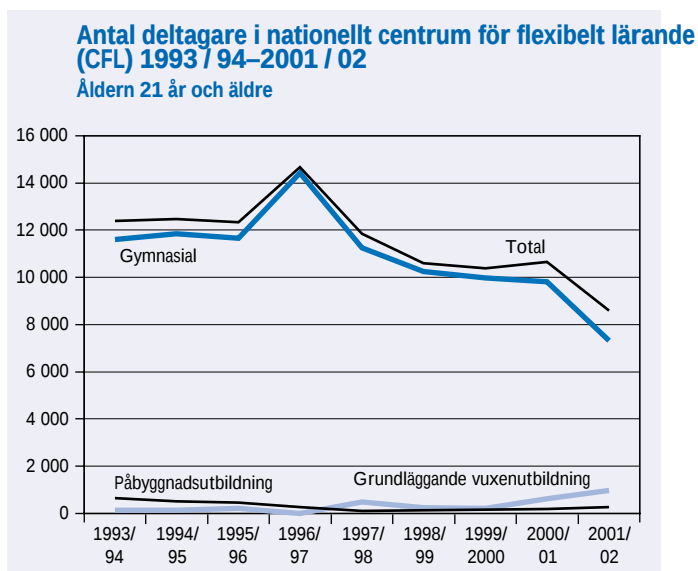
Antalet tjänstgörande lärare uppgick 2002 till 383 personer. Den genomsnittliga tjänstgöringsgraden var 64 procent. Omvandlat till heltidstjänster blir det 243 tjänster. Andelen lärare med pedagogisk högskoleutbildning var 91 procent.

Nationellt centrum för flexibelt lärande (CFL)

Organisation/bakgrund

Den 1 januari 2002 bildades Nationellt centrum för flexibelt lärande. Statens skolor för vuxna och delar av Distansutbildningsmyndigheten, Distum slogs samman. Nationellt centrum för flexibelt lärande har som uppdrag att stödja kommuner, folkhögskolor, studieförbund och andra vuxenutbildningsanordnare i sin utveckling av friare utbildnings- och kursformer.

Utbildningen är riksrekryterande och ska ses som ett komplement till den kommunala vuxenutbildningen. Utbildningen ska erbjuda såna kurser som inte kan anordnas inom kommunal vuxenutbildning med tillräcklig spridning och regelbundenhet. Även distansundervisning förekommer, antingen som brevdistanundervisning eller som intervallkurser.

Källa: Skolverkets rapport 226

Antal deltagare

Antal deltagare över 21 år uppgick läsåret 2001/02 till knappt 8 500, en minskning med drygt 2 000 deltagare, 19 procent, jämfört med föregående läsår. Majoriteten av deltagarna, 86 procent, deltog i gymnasial vuxenutbildning. Av resterande deltog 11 procent i grundläggande vuxenutbildning och 3 procent i påbyggnadsutbildning.

Kvinnor och män

Liksom i de flesta utbildningar är andelen studerande kvinnor högre än andelen studerande män. Knappt 59 procent av deltagarna i cfl var kvinnor. Uppdelat på de olika utbildningsnivåerna skiljer sig dock fördelningen åt. I grundläggande vuxenutbildning deltog lika många män som kvinnor, i gymnasial vuxenutbildning var andelen kvinnorna något högre, 61 procent, och i påbyggnadsutbildning var mer än 80 procent män.

Lärare

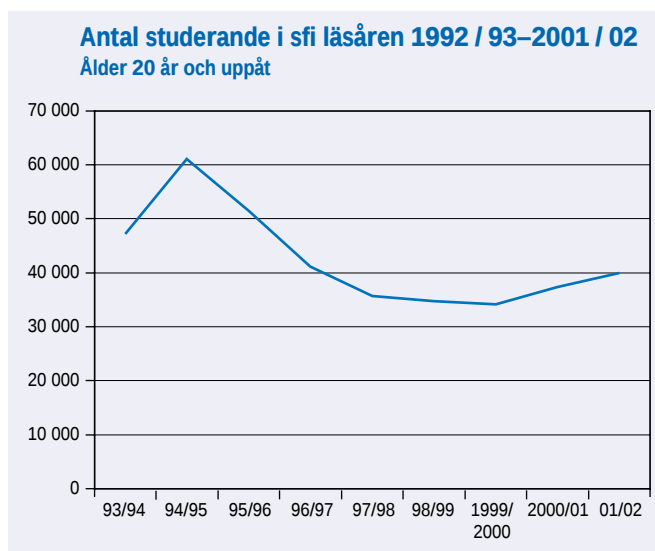
Antal tjänstgörande lärare vars tjänstgöringsomfattning inkluderar undervisning uppgick till 80 stycken. Den genomsnittliga tjänstgöringsgraden var 42 procent vilket totalt ger endast 34 heltidstjänster. Andelen lärare med pedagogisk högskoleutbildning var 81 procent.

Svenska för invandrare (sfi)

Organisation/bakgrund

Svenskundervisning för invandrare, sfi, syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället. Från och med andra halvåret det år de fyller sexton är varje kommun skyldig att erbjuda sfi till de personer som saknar de grundläggande kunskaper som utbildningen avser att ge. De studerande kan påbörja och avsluta utbildningen när som helst under året vilket i sin tur leder till stor rörlighet bland deltagarna. Undervisningen sker i små grupper och anpassas i hög grad efter deltagarnas kunskaper.

Kommunerna är huvudmän för sfi och bestämmer själva hur utbildningen ska organiseras beträffande intensiteten på undervisningen och val av utbildningsanordnare.

Källa: Skolverkets rapport 226

Antal studerande

En person räknas som studerande då han/hon deltagit i minst en undervisningstimme. Antalet studerande i sfi i åldern 20 år och uppåt uppgick läsåret 2001/02 till knappt 39 000 vilket är en ökning med 2 550 jämfört med föregående år.

Kvinnor och män

Av det totala antalet deltagare läsåret 2001/02 var 59 procent kvinnor och 41 procent män. Jämfört med föregående år har könsfördelningen i stort sett varit oförändrad då andelen kvinnor respektive män var 58 respektive 42 procent.

Lärare

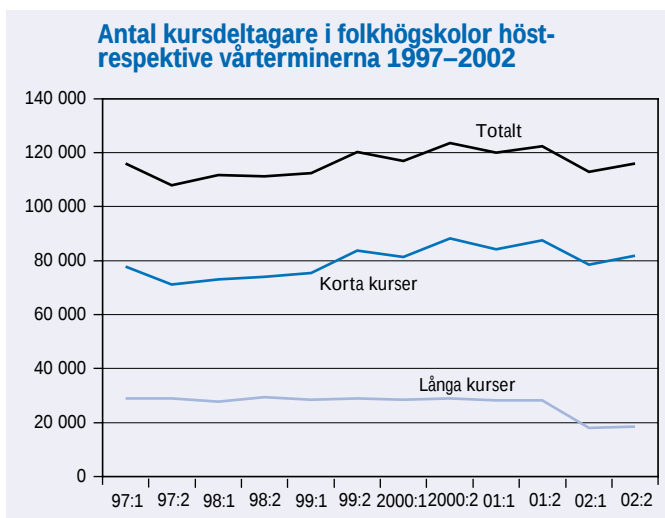
Eftersom verksamheten är av så liten omfattning fanns det under hösten 2002 endast en sfi-lärare i 60 av landets 289 kommuner. Totalt uppgick antalet lärare anställda av kommunen eller av annan utbildningsanordnare till 1523 stycken. Omräknat till heltidstjänster var antalet lärare 1206 stycken. Andelen lärare med pedagogisk högskoleutbildning uppgick till 75 procent.

Folkhögskolor

Organisation/bakgrund

I Sverige finns 147 folkhögskolor som var och en själva bestämmer sin verksamhet med hänsyn till skolans ideologiska och kunskapsmässiga inriktning. Deras syfte är att vara folkbildnings- och vuxenutbildare med uppgift att genomföra folkrörelseinriktade och kulturinriktade utbildningar. Särskilt viktigt och prioriterat är verksamheter som syftar till att utjämna utbildningsklyftor och höja utbildningsnivån i samhället samt verksamhet som riktar sig till utbildningsmässigt socialt och kulturellt missgynnade personer.

Folkhögskolan har rätt att ge grundskole- och gymnasiekompetens samt grundläggande och särskild behörighet till högre studier. Kurserna varierar i längd, från en dag till tre år och delas upp i långa respektive korta kurser. Till korta kurser räknas kurser upp till 14 dagar och till långa kurser de med 15 dagar och däröver.

Källa: scb, SM UF 22 SM 0301

Antal deltagare

Det totala antalet kursdeltagare i folkhögskolan uppgick höstterminen 2002 till 116 000. Mer än två tredjedelar gick korta kurser. Knappt en femtedel gick långa kurser och 12 procent gick någon form av uppdragsutbildning finansierad av en uppdragsgivare. Trenden har de senaste åren gått åt ett minskat deltagande i långa kurser samtidigt som antalet kursdeltagare i korta kurser har ökat.

Kvinnor och män

Knappt två tredjedelar av deltagarna i långa kurser var kvinnor och drygt en tredjedel var män. På de korta kurserna var andelen kvinnor något lägre, 57 procent.

Lärare

Det finns ingen statistik om antalet lärare inom folkhögskolan. Men då folkbildning kännetecknas av små studiegrupper som arbetar tillsammans med pedagogiskt och metodiskt stöd av cirkelledare och lärare innebär det att personaltätheten är hög. Hur hög är dessvärre svårt att svara på samt vad benämningen hög avser.

Med kompletterande utbildningar avses utbildningar som står under statlig tillsyn, berättigar till studiestöd och / eller erhåller statsbidrag.

Kompletterande utbildningar

Organisation/bakgrund

Kompletterande utbildningar anordnas av en enskild fysisk eller juridisk person. Utbildningen ska utgöra ett komplement till gymnasieskolan eller ses som en vidareutbildning för de som har lägst genomgången gymnasieskola, motsvarande utbildning eller viss yrkeserfarenhet. Utbildningen anses dock inte vara jämförbar med en högskoleutbildning.

Kompletterande utbildningar har många och ganska olikartade inriktningar. Högst antal deltagare finns inom utbildningar med inriktning mot ekonomi, konsumentteknik, kommunikation och media. Även inom konstnärliga utbildningar såsom dans, teater, musik och konst är antalet deltagare mycket högt.

Under år 2002 genomförde totalt 92 skolor i 40 av landets 289 kommuner kompletterande utbildningar. Antalet utbildningar som fanns att tillgå uppgick till 213 stycken.

Antal deltagare

Eftersom de kompletterande utbildningarna har olika inriktning samt att längden på utbildningarna är olika varierar både antalet utbildningar och deltagare över året. Antalet deltagare i åldern 20–74 år uppgick höstterminen 2002 till cirka 6 400, en ökning med runt 300 studerande jämfört med 2001. År 2001 var förövrigt det år man först började samla in statistik om antalet deltagare för samtliga kompletterande utbildningar.

Kvinnor och män

Fördelningen mellan kvinnor och män som deltog i kompletterande utbildningar var hösten 2002 mycket jämn. Drygt hälften av deltagarna, 51 procent, var kvinnor och resten, 49 procent, var män. Jämfört med året innan har andelen kvinnor minskat och andelen män ökat. Hösten 2001 var 60 procent av eleverna kvinnor och 40 procent män.

Högst andel kvinnor fanns inom utbildningar med inriktning mot 'Djurvård', 'Design, mode' samt 'Hälsa, friskvård, hudvård och miljö'. Män deltog främst i utbildningar med inriktning på 'Flyg' och 'Teknik'.

Lärare

Eftersom de kompletterande utbildningarna har så olika inriktningar blir sammansättningen av lärare annorlunda jämfört med andra skolformer: Många av lärarna har specialkompetens och arbetar endast ett begränsat antal timmar vid respektive utbildning. Antalet tjänstgörande lärare uppgick hösten 2002 till totalt 930 personer. Omräknat till heltidstjänster var det 360 tjänster. Andelen lärare med pedagogisk utbildning uppgick till 25 procent.

Kvalificerad yrkesutbildning (KY)

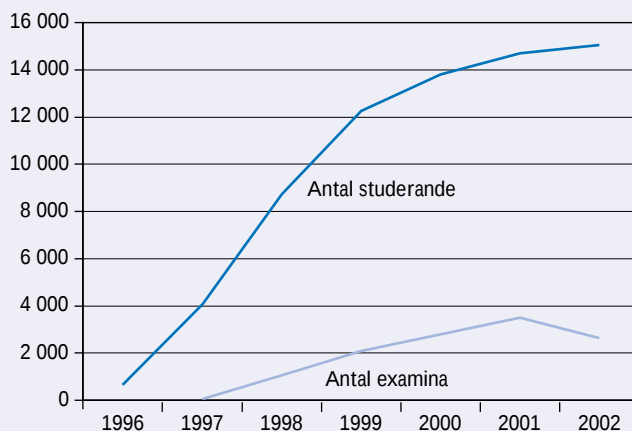
Organisation/bakgrund

Kvalificerad yrkesutbildning (ky) är en eftergymnasial utbildningsform som bygger på nära samarbete mellan arbetslivet och olika utbildningsanordnare (gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning, högskola och utbildningsföretag). Trots att utbudet av eftergymnasial utbildning är brett, har det på många områden saknats utbildning med starka inslag av lärande i arbetet. Det som skiljer kvalificerad yrkesutbildning från andra utbildningsformer är att ky systematiskt innehåller omkring en tredjedel aktivt lärande i arbetet förlagt till arbetsplatser. Från och med den första januari 2002 är (ky) en reguljär utbildningsform i det svenska utbildningssystemet.

Det finns ky-utbildningar inom nästan alla branscher; teknik och tillverkning, handel och ekonomi, turism, it, miljö, vård, jord, skog, trädgård, bygg, hantverk, media, multimedia. Utbildningarna är uppbyggda efter behovet i arbetslivet och är därför olika långa, alltifrån ett till tre år.

Antal studerande och antal examina i kvalificerad yrkesutbildning

Ålder 20–74 år

Källa: Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning

Antal studerande

Antalet studerande i kvalificerad yrkesutbildning i åldern 20–74 var cirka 15 100 kalenderåret 2002, vilket var en ökning med 2 procent jämfört med året innan. Av dessa återfanns cirka 37 procent i utbildningar inom it (inkl. multimedia, grafisk industri). Övriga stora områden var Ekonomi (inkl. försäkring, handel, ledning) och Tillverkning (inkl. produktutveckling).

Den som har blivit godkänd på alla ingående kursmoment i en kvalificerad yrkesutbildning som omfattar minst ett år kan få en kvalificerad yrkesexamen. Antalet examina år 2002 var 2 600, en minskning med 25 procent jämfört med året innan. Det är främst inom it-området samt Jord, skog och trädgård som antalet examina har minskat.

Kvinnor och män

Andelen kvinnor bland de studerande i ky var 46 procent år 2002. Könsfördelningen varierar kraftigt mellan olika utbildningsinriktningar. Inom utbildningar inriktade mot Vård och Turism var 90 procent respektive 76 procent kvinnor. Till skillnad mot utbildningar inom Bygg och Tillverkning, där andelen kvinnor var 21 respektive 33 procent.

Universitet och högskolor

Organisation/bakgrund

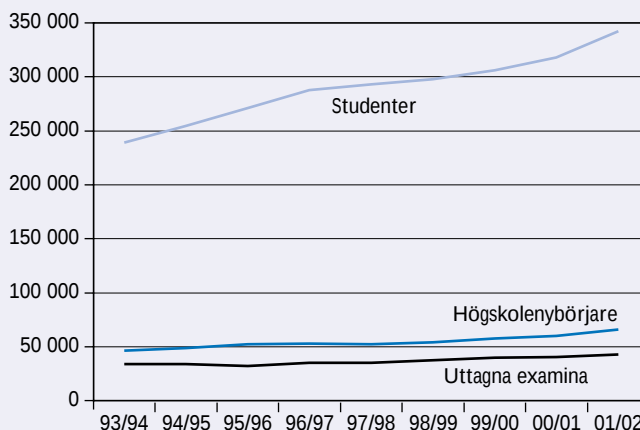
Högre utbildning bedrivs vid ett femtiotal universitet och högskolor och andra enheter av mycket varierande storlek och med olika inriktning av verksamheten. Den 1 juli 1993 trädde en ny högskolelag och en ny högskoleförordning i kraft där det bl.a. anges vilka examina som får avläggas inom grundläggande högskoleutbildning samt vilka krav som ska uppfyllas för respektive examen.

Antalet studenter och högskolenybörjare

Antalet högskolenybörjare, d.v.s. studerande för första gången i svensk högskola, i åldern 20–74 år ökade med 10 procent under läsåret 2001/02, vilket är den största ökningen under de senaste nio läsåren. Under period 1993/94–2001/02 ökade antalet studenter i åldern 20–74 från 239 400 till 342 100, en ökning på 43 procent. Ökningen under perioden beror både på ökat antal högskolenybörjare och att vissa utbildningar har förlängts. Studenterna stannar även kvar längre i högskolan.

Den statistik om grundläggande högskoleutbildning som redovisas här beskriver per läsår tillströmningen till, närvaro vid och utflödet från universitet och högskolor. Populationen utgörs av studenter som är registrerade på minst en kurs vid universitet / högskola under läsåret. Examina utgörs av antalet utfärdade examensbevis från grundläggande högskoleutbildning.

Antal studenter, högskolenybörjare och uttagna examina läsåren 1993/94–2001/02

Källa: SCB:s universitets- och högskoleregister

Läsåret 2001/02 uppgick antalet examina från studenter i åldern 20–74 år till drygt 42 900. Under tidsperioden 1993/94–2001/02 har antalet examina ökat från 33 800 till 42 900, en ökning med 27 procent. Under denna tidsperiod har kvinnorna tagit ut fler examina än männen.

Kvinnor och män

I slutet av 90-talet ökade andelen kvinnor bland studenterna och högskolenybjörjare. Läsåret 2001/02 var andelen kvinnor bland högskolenybjörjarna 59 procent och bland studenterna 61 procent.

Personal

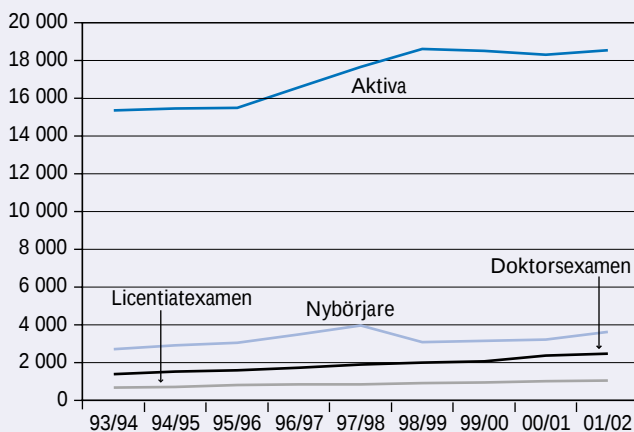
Antalet anställda vid universitet och högskolor uppgick till 62 260 personer i oktober 2002. Under perioden 1993–2002 har antalet anställda ökat med 16 900 personer. Omräknat till heltidspersoner har ökningen varit mindre, 14 000.

Antal i forskarutbildning

Antalet nybörjare i forskarutbildningen uppgick till 3 600 läsåret 2001/02, vilket var en ökning med 13 procent jämfört med föregående läsår. Under 90-talet steg antalet nybörjare kontinuerligt ända fram till 1997/98. Då skedde en ovanligt stor ökning bl.a. beroende på de nya skärpta regler om antagning till forskarutbildning och krav på försörjning som började gälla fr. o. m. april 1998. En stor del av ökningen läsåret 1997/98 stod Karolinska institutet för. Läsåret 1998/99 var antalet nybörjare ungefär på samma nivå som 1995/96.

Höstterminen 2001 uppgick antal aktiva doktorander i forskarutbildningen till 18 500. Jämfört med hösten 2000 var det en ökning med drygt 200, eller ungefär 1 procent.

Antal i forskarutbildningen läsåren 1993/94–2001/02¹

Källa: scb:s universitets- och högskoleregister

1. Antal aktiva doktorander avser höstterminerna 1993-2001.

Antalet licentiatexamina omfattade läsåret 2001/02 knappt 1 100 och utgjorde cirka 30 procent av alla forskarexamina. Antalet doktorsexamina omfattade cirka 2500, en ökning med 3 procent jämfört med föregående läsår. Under perioden 1993/94–2001/02 har antalet avlagda forskarexamina ökat med 69 procent.

Kvinnor och män

Läsåret 2001/02 var det för första gången i stort sett lika många kvinnor som män som påbörjade doktorandstudier. Av det totala antalet nybörjare uppgick andelen kvinnor till 49 procent, vilket var en ökning med 4 procentenheter jämfört med läsåret 2000/01. Sedan läsåret 1993/94 har andelen kvinnor ökat med 12 procentenheter.

I jämförelse med hösten 2000 minskade antalet män bland de aktiva doktoranderna med cirka 70 personer medan kvinnorna ökade med cirka 300. Andelen kvinnor bland de aktiva doktorander har ökat successivt under årens lopp, från 36 procent hösten 1993 till 45 procent hösten 2001.

Examina i forskarutbildning

Doktorsexamen omfattar 160 poäng, varav minst 80 poäng skall utgöras av en vetenskaplig avhandling. Denna avhandling skall försvaras muntligt vid en offentlig disputation.

Licentiatexamen avser en etapp om minst 80 poäng, varav 40 poäng skall utgöras av en vetenskaplig uppsats.

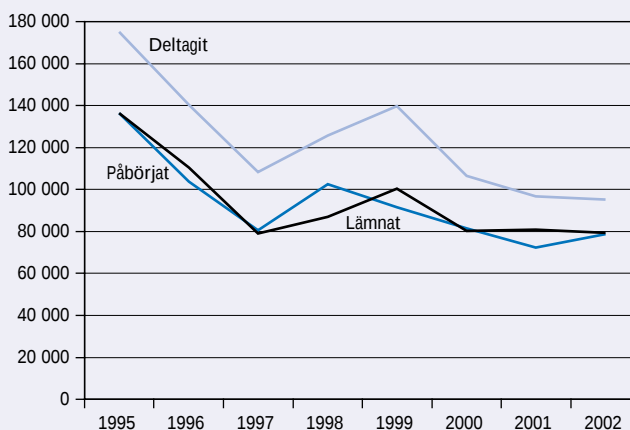
Arbetsmarknadsutbildning

Organisation/bakgrund

Arbetsmarknadsutbildningens främsta syfte är att stärka den enskilde arbetssökandes möjligheter till ett arbete samt underlätta för arbetsgivarna att erhålla arbetskraft med lämplig kompetens. Eftersom utbildningen ska leda till arbete ska den vara yrkesinriktad. Utbildning riktar sig till den som är arbetslös eller riskerar att bli arbetslös. Tiden för utbildning beror på den arbetssökandes bakgrund och utbildningens art men den genomsnittliga utbildningstiden är cirka sex månader.

Till kategorin arbetsmarknadsutbildning räknas även förberedande utbildning. Skillnaden mellan de två utbildningsformerna är att arbetsmarknadsutbildning mer konkret riktar sig till ett arbete inom ett yrke medan förberedande utbildning är en mer allmän utbildning. Förberedande utbildning riktar sig till den som behöver mer grundläggande kunskaper inför en arbetsmarknadsutbildning eller andra studier.

Antal deltagare i arbetsmarknadsutbildning 1995–2002
Ålder 20–74 år

Källa: AMS, databas Händel

Antal deltagare

Antal deltagare i åldern 20–74 år som deltog i arbetsmarknadsutbildning och förberedande utbildning uppgick år 2002 till 95 100. Av dessa var det 78 700 som påbörjade utbildningen och 79 300 som lämnade utbildningen under året. Med lämnad utbildning avses en påbörjad utbildning som den deltagande lämnat, oavsett om utbildningen fullföljts eller ej.

Volymerna i arbetsmarknadsutbildning har svängt en hel del de senaste åren. Antalet deltagare var som högst i början av 90-talet men har sen kontinuerligt minskat fram till och med 1998. Efter 1998 steg antalet deltagare på nytt för att efter år 2000 återigen minska.

Kvinnor och män

Räknat i antal deltagare var det fler män än kvinnor som deltog i arbetsmarknadsutbildning. Procentuellt sett var andelen kvinnor i arbetsmarknadsutbildning ungefär lika stor som andelen män i och med att arbetslösheten var högre bland männen.

Av samtliga deltagare i arbetsmarknadsutbildning under 2002 uppgick andelen män som påbörjat en arbetsmarknadsutbildning till 55 procent. Andelen män som lämnat en arbetsmarknadsutbildning under år 2002 var en procentenhet högre, 56 procent.

Kurser och studiecirklar

Personalutbildning

Organisation/bakgrund

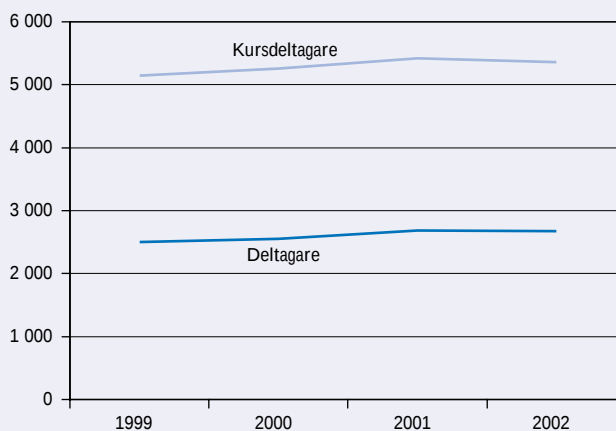
Personalutbildning spelar en betydande roll när företagen vill bibehålla och utveckla kunnig personal och därigenom förbättra företagens konkurrenskraft. Drygt 90 procent av företagen låter sina anställda delta i någon form av personalutbildning. De vanligaste formerna är externa kurser, deltagande i workshops, konferenser och liknande, deltagande i interna kurser samt utbildning i anslutning till arbetssituationen.

Mer än 60 procent av inriktningen på utbildningarna är företagsspecifik och de vanligaste kursämnena är 'Företagsekonomi, handel och kontor', 'Medicin, hälsa och vård av sjuka' samt 'Data'.

Personalutbildning avser här den utbildning som arbetsgivaren eller det egna företaget bekostat helt eller delvis. Undersökningen omfattar sysselsatta (förvärvsarbetande) i åldern 16–64 år. Som sysselsatt i arbete räknas de personer som under mätveckan utövade minst en timmas arbete.

Antal personer och kursdeltagare¹ inom personalutbildning 1999–2002

Ålder 20–64 år. Antal i miljoner

Källa: SCB, personalutbildningsstatistik

1. En person kan ha deltagit i flera kurser och räknas därför med flera gånger.

Antal deltagare

Under år 2002 deltog cirka 2,6 miljoner av de drygt 4,6 miljoner sysselsatta i åldern 20-64 år i någon form av personalutbildning. Jämfört med för fyra år sen har andelen deltagare i personalutbildning ökat, från 55 procent 1999 till 57 procent 2002.

En person kan ha deltagit i flera olika kurser och varje person räknas med en gång för varje kurs som han/hon deltagit i. År 2002 deltog de sysselsatta i 5,3 miljoner kurser. Genomsnittligt antal utbildningsdagar per sysselsatt var 8,4 dagar vilket sammanlagt resulterade i 22 miljoner utbildningsdagar.

Kvinnor och män

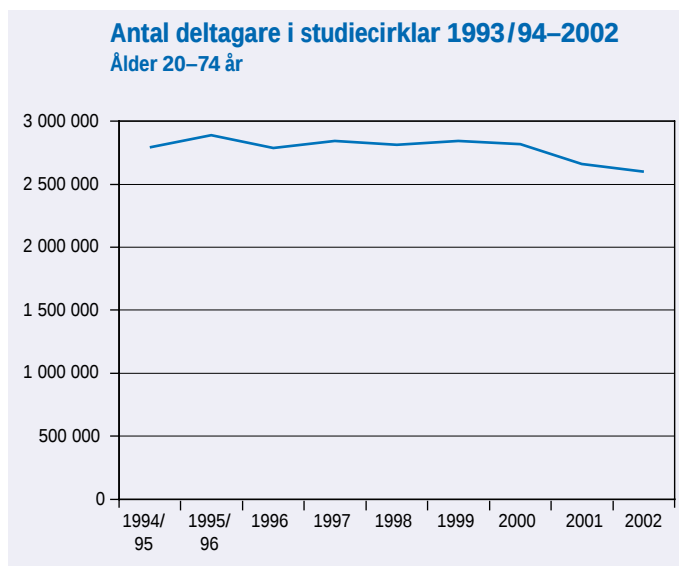
Under år 2002 deltog 59 procent av de sysselsatta kvinnorna och 55 procent av de sysselsatta männen i personalutbildning. Kvinnorna avsatte i genomsnitt 3,5 procent av sin arbetstid till personalutbildning jämfört med männen som avsatte 2,3 procent. Till en del kan den skillnaden dock förklaras av att kvinnorna i större utsträckning arbetar deltid än männen. Den genomsnittliga utbildningstidens längd var 9,2 dagar för kvinnor och 7,5 dagar för män.

Studieförbund

Organisation/bakgrund

I Sverige finns tio studieförbund som var och ett består av ett antal lokala enheter. Studieförbunden bedriver studiecirkelverksamhet, anordnar kulturprogram och annan gruppverksamhet för allmänheten och för medlemmarna. Folkbildningsförbundet är studieförbundens gemensamma intresseorganisation. Syftet med studieförbunden är att möjliggöra för människor att påverka sin livssituation, skapa engagemang för att delta i samhällsutvecklingen samt utjämna utbildningsklyftor.

Studiecirkelverksamheten utgör basen för verksamheten och bygger på deltagarnas eget kunskapssökande utifrån egna behov och intressen. Deltagarna träffas i små grupper och bedriver planmässigt studier under ledning av en godkänd ledare. Kulturprogram är den andra stora verksamhetsgrenen där verksamhet eller produktion framförs inför publik. Annan gruppverksamhet är verksamhet som inte uppfyller kraven för studiecirkelverksamhet. De genomförs i friare och mer flexibla former än studiecirkeln.

Antal deltagare

Under budgetåret 2002 arrangerades det cirka 317 000 studiecirklar över hela landet i de mest skiftande ämnen, beroende på deltagarnas intressen. Antalet deltagare i åldern 20–74 år uppgick till cirka 1,9 miljoner. Sett över de senaste tio åren har antalet deltagare i stort sett varit konstant. Från cirka 2 miljoner 1993/94 till, när det var som högst 1995/96, cirka 2,2 miljoner. De vanligaste huvudämnena var estetiska ämnen följt av samhällsvetenskap/information samt beteendevetenskap/humaniora.

Antal arrangemang hos kulturprogrammen uppgick budgetåret 2002 till över 215 000. Antalet deltagare som besökte någon sorts kulturprogram uppgick till 15,6 miljoner och de medverkande var mer än en miljon totalt. Annan gruppverksamhet bidrog med över 65 000 arrangemang som bevitnades av över 720 000 deltagare.

Andelen deltagare i studiecirklar i åldern 20–74 år är baserade på Folkbildningsrådets rapport *Studiedeltagare 2000*. Rapporten är en studie av deltagare i studieförbundens cirkelverksamhet studieåret 2000.

Kvinnor och män

Andelen kvinnliga deltagare i studiecirklar uppgick till 58 procent, en andel som varierar stort mellan ämnesgrupperna. I cirklar med estetisk inriktning var över 90 procent av deltagarna kvinnor. Jämfört med ämnesgrupper som fiske, skogsbruk och navigation där bilden var den omvända.

Även inom annan gruppverksamhet deltog kvinnorna i högre utsträckning än männen, 52 procent av deltagarna var kvinnor.